

INTERPRETAREA PRINCIPIULUI SEPARAȚIEI PUTERILOR ÎN JURISPRUDENȚA CURȚII EUROPENE A DREPTURILOR OMULUI

Hermak Kateryna Olehivna

*Student postuniversitar al catedrei de drept procesual
Facultatea de Drept Universitatea Națională din Cernăuți
Cernăuți, Ucraina*

O analiză a jurisprudenței europene arată că, printr-o interpretare largă a textului tratatului, Curtea de la Strasbourg a reușit să înțeleagă acest principiu, garantând inițial unul dintre elementele sale constitutive: independența sistemului judiciar. În ciuda faptului că jurisprudența europeană se caracterizează printr-o evaluare cazuistică, se poate totuși observa că, fără a se limita la acest aspect particular al separației puterilor, instanțele europene au dezvoltat și difuzat treptat în rândul statelor membre o viziune specific europeană a separației puterilor care a putut: neori în confruntare directă cu concepțiile naționale.

Principiul separației puterilor a fost consacrat inițial în jurisprudența europeană prin intermediul uneia dintre componentele sale fundamentale: independența sistemului judiciar¹. Încă de la începutul jurisprudenței sale, Curtea a dat dovadă de o “protecție sporită a autonomiei funcției judiciare”². Deși, la prima vedere, s-ar putea crede că acest element ar trebui înțeles în ceea ce privește drepturile convenționale de natură procedurală și, în special, articolul 6 din Convenție privind procesul echitabil, de fapt, o formulare fragmentară a acestui principiu apare, de asemenea, în legătură cu articolul 8, care garantează dreptul la respectarea vieții private și de familie. În cauza *Klass și alții împotriva Germaniei* din 6 septembrie 1978, care se referea la măsuri de supraveghere, Curtea a statuat, de exemplu, că: statul de drept “implică, printre altele, faptul că ingerința executivului în drepturile individuale ar trebui să facă obiectul unui control eficient, care ar trebui să fie asigurat, în mod normal, cel puțin în ultimă instanță, de către sistemul judiciar, întrucât acesta oferă cele mai bune garanții de independență, imparțialitate și proces echitabil”.

La începutul anilor 2000, ocuparea “sferei constituționale” în dimensiunea sa instituțională a devenit mai tangibilă odată cu apariția formală a acestui principiu în jurisprudența Curții Europene de Justiție. În cauza *Stafford împotriva Regatului Unit*, care a fost audiată în cadrul unei sesiuni oficiale la 28 mai 2002, Curtea de la Strasbourg s-a referit direct la “conceptul de separare a puterilor executive și judiciare”³. În această cauză referitoare la Regatul Unit, patria separației puterilor cu apariția pragmatică a unui sistem parlamentar, Curtea de la Strasbourg a

---

¹ X. Souvignet, *La prééminence du droit dans le droit de la Convention européenne des droits de l'homme*, op. cit., spéc. p. 350.

² D. Szymczak, *La Convention européenne des droits de l'homme et le juge constitutionnel national*, op. cit., spéc. p. 636.

³ Cour EDH, Grande Chambre, 28 mai 2002, *Stafford c. Royaume-Uni*, préc., § 78. Pour un exemple plus récent : Cour EDH, Grande Chambre, 18 juillet 2013, *Maktouf et Damjanovic c. Bosnie-Herzégovine*, req. n° 2312/08, 34179/08, § 49.

concluzionat totuși că a existat o încălcare a articolului 5 § 1 din Convenție. Această hotărâre, referitoare la detenția prelungită a reclamantului în legătură cu pedeapsa obligatorie pe viață care i-a fost impusă pentru crimă, a determinat Curtea să sublinieze complexitatea rolului pe care ministrul continuă să îl joace în stabilirea duratei pedepsei și în decizia de eliberare a deținutului la sfârșitul acestei perioade în raport cu separarea puterilor. În contextul național al pierderii încrederii în legiuitor, al “declinului cultului libertăților” și al “restabilirii autorității statului”, ministrul a introdus practica stabilirii unui termen de pedeapsă (tariful) care era dificil de conciliat cu necesitatea de a stabili “proceduri judiciare bazate pe criteriile de independență, echitate și transparență”.

Prin preluarea separației puterilor și garantarea esenței acesteia, Curtea Europeană depășește în mod inevitabil rolul său de judecător care protejează drepturile omului. Într-adevăr, “confuzia persistentă între domeniul drepturilor omului și domeniul dreptului constituțional” îi permite să realizeze o anumită “uniformizare a standardelor culturii constituționale și juridice”. Apoi a trecut pe un teritoriu mai politic, permițându-i să transmită o anumită viziune a separării puterilor. Procedând astfel, judecătorul european intervine, fără îndoială, în organizarea instituțională și constituțională a statelor membre, mergând până la a depăși domeniul de aplicare al funcției sale, atribuindu-și parțial, dar sigur, rolul de “judecător constituțional”.

Garanția independenței puterii judecătorești în slujba protecției drepturilor fundamentale poate să fi determinat judecătorul european să protejeze sfera de aplicare a acestei competențe de o eventuală încălcare din partea legislativului sau a executivului și să extindă sfera de aplicare a acestei competențe atunci când standardul tratatului o cere, pentru a garanta eficiența drepturilor. După cum s-a menționat mai sus, Curtea de la Strasbourg nu a ezitat să aplice o jurisprudență deosebit de detaliată, stabilind criteriile jurisprudențiale clare pentru a judeca convenționalitatea ingerinței legislative în sistemul judiciar sau a ingerinței executivului în organizarea și funcționarea sistemului judiciar. În plus, controlul european asupra acestor criterii a condus, în cele din urmă, și la extinderea sferei de competență a sistemului judiciar la competențe deținute anterior de executiv, după cum o demonstrează, de exemplu, litigiile franceze referitoare la obligația instanțelor de a solicita acordul ministrului afacerilor externe cu privire la conținutul unei convenții internaționale. În cauza Beaumartin c. Franței din 24 noiembrie 1994⁴ Curtea Europeană condamnă, ca fiind contrară cerinței de independență judiciară, practica care obligă un judecător administrativ, atunci când se confruntă cu dificultăți în interpretarea unei convenții internaționale, să ceară ministrului afacerilor externe să indice sensul dispoziției în cauză și apoi să o urmeze, ceea ce permite instanțelor inferioare să interpreteze aceste dispoziții în mod independent.

Este adevărat că această activitate a Curții de la Strasbourg nu este nouă, dar, în ceea ce privește principiul separației puterilor, ea pune în evidență observația sensibilă potrivit căreia Curtea de Justiție a Uniunii Europene captează elemente care se află în centrul identității naționale a statelor membre. Acest lucru ridică o serie de întrebări legate de locul acestui judecător al drepturilor omului în ordinele juridice naționale, în special în ceea ce privește suveranitatea poporului, deoarece acest control european este deja implicat în mod clar în construcția regimurilor democratice din Europa.

---

⁴ CEDH, 24 novembre 1994, Beaumartin c. France, A. 296 B.